

Icària

PAPERS
DE L'ARXIU HISTÒRIC
DEL POBLENOU

Poblenou amb nom de dona

SUMARI

INTRODUCCIÓ

POBLENOU AMB NOM DE DONA / 3

Maria Favà Compta

DOSSIER

HISTÒRIA DEL MOVIMENT FEMINISTA

Andreu Isern

4 a 30

LES DONES AL MÓN DEL TREBALL / 4

Les dones al món del treball / 4

M.F.C.

VAGA DE MOTOR IBÉRICA / 9

M.F.C.

Oficis femenins / 10

M.F.C.

LES DIDES / 11

M.F.C.

Els safareigs del Poblenou / 12

Rosendo Calvet Raimundo

LES DONES A L'ENSENYAMENT / 14

Un col·legi que es va pensar per a obreres / 14

M. F. C.

Donya Quimeta (1877-1968) / 16

Yolanda Pirla Luna

Les Senyorettes de Venero / 20

Marga Moreno

PARITAT EN ELS PROTESTANTS / 21

J.F | P.N.

Colegio-Academia Mirabet / 22

Rosa M. Zaragoza i Padró

LES DONES A LES ASSOCIACIONS / 24

Cooperativistes / 24

Antoni Oliva

Tres Flors de Maig / 25

Gemma Domènech i Mar Redondo

El Grup de Dones La Flor de Maig / 27

De la Vocalia de Dones de l'Associació de Veïns

al Grup de Dones del Poble Nou

Les noies de la parròquia, el bressol del MOVI / 29

Maria Labró i Laura Miquel

ALGUNS NOMS PROPIS / 32

LES PREGONERES DE LA FESTA MAJOR / 39

Joan Carles Luque

CARRERS AMB NOM DE DONA / 40

RETRATS D'UN SEGLE / 42

GANIVETADES D'AMOR AL CARRER DE BATISTA / 54

Àfrica Ragel

MEMÒRIA DE L'ARXIU / 58

Activitats de l'Arxiu Històric del Poblenou 2017

CONSELL DE REDACCIÓ:

Maria Favà Compta

Jordi Fossas Bonjoch

Andreu Isern Gausí

Josep Sarsanedas Benguerel

COL·LABORADORS:

Alícia Alberich Aldea

Rosendo Calvet Raimundo

Nicasí Camps Pinós

Anna Dobaño Pané

Maria Antònia Casulleres

Montserrat Jurnet Tusquets

Joan Carles Luque Silvestre

Andreu Mitjans Jurnet

Pilar Natalí Oliveros

Robert Nebot i Chiva

Pere Parera Rodríguez

Ramon Pascual Ibáñez

Orestes Sánchez Benavente

Inés Vidal Castiñeira

EDICIÓ DE TEXTOS:

Maria Favà

DISSENY:

Josep Sarsanedas

CORRECCIÓ LINGÜÍSTICA:

Joan Lluís Quilis

IMPRESSIÓ:

9. disseny sl

Carrer de Pere IV, 37

08018 Barcelona

DIPÒSIT LEGAL: B26001-2016

ISSN: 2462-7275

REDACCIÓ

ARXIU HISTÒRIC DEL POBLENOU

Carrer de Pallars, 277

08005 Barcelona

www.arxiuhistoricpoblenou.cat

BLOG arxiuhistoricpoblenou

FACEBOOK Arxiu Històric Poblenou

MUJERES LIBRES 1936-1939

Andreu Isern

32 a 38

CRÒNICA

MEMÒRIA

Poblenou amb nom de dona

Maria Favà Compta

Dedicar el tema central d'una revista *Icària* a les dones va provocar un debat intern a l'Arxiu Històric del Poblenou. Ens qüestionàvem si havíem de tractar les dones com un tema a part. Alguns de nosaltres al·legàvem que el feminisme ja està superat. I altres menysteníem el fet que en moltes entitats hi continuï havent seccions exclusivament femenines. Com ho van ser les actives vocalies de dones de les associacions de veïns, que potser encara existeixen en algun barri. Un altre fet que ens recorda que la discriminació està ben viva són les reivindicacions davant dels mitjans de comunicació perquè utilitzin el gènere femení a l'hora de titular o que un partit com la CUP (Candidatura d'Unitat Popular) s'hagi autoimposat parlar en femení sempre.

El que és indiscutible és que en molts àmbits les dones continuen encara avui discriminades i estem molt lluny de la paritat. Però en el passat era pitjor. Ho hem tornat a constatar en fer aquesta revista. I l'exemple més clar l'hem trobat en repassar els noms propis dels sindicats, dels partits i especialment del moviment anarquista, que al barri va ser molt actiu. La història només ens parla d'homes. I ens costa de creure que les dones no hi fossin. Al costat o davant dels homes que donaven la cara i posaven el pit, segur que hi havia dones tan o més valentes que ells, però que feien una feina menys vistosa, més a l'ombra. I no han sortit a les cròniques.

Però en aquest panorama aparentment masculí hi ha excepcions i volem aprofitar aquest número dedicat a les dones per recordar tres anarquistes del Poblenou, molt desconegudes: Neus Bauzà, que va morir afusellada al Camp de la Bota el 26 de maig de 1939, i dues més que es van llançar al carrer a fer barricades durant la Setmana Tràgica i de les quals la memòria popular només ha conservat el malnom, *la Valenciana* i *la Llarga*.

Però no cal retrocedir tant per constatar la discriminació. En el passat més pròxim, la situació no era gaire galdosa. Durant la dictadura de Franco, les dones passàvem de la tutela del pare a la del marit i no teníem autonomia per acceptar una feina o signar un xec fins als 25 anys. I en el batxillerat teníem una assignatura més que els nois que es deia «labores del hogar».

Pel que fa al barri, hi ha dos casos no podem passar per alt. El Casino de l'Aliança no va admetre sòcies femenines fins al 1972, quan l'entitat ja feia cent anys que existia. I quan es va inaugurar el primer casal d'avis del Poblenou, només era per a homes. I ara són les dones les que donen vida a les llars de jubilats.

Superades totes les resistències i les autocensures pròpies, vam decidir finalment dedicar una revista a les dones del barri que s'han distingit per fer algun servei per a la comunitat. N'hi ha que surten esmentades a títol individual —les mestres, les artistes, les llevadores, les que han excel·lit en la seva professió...—, i d'altres, dins de col·lectius vindicats com les cooperativistes o les que treballaven —i treballen— a les fàbriques.

Segur que ens n'hem deixat moltes i esperem que, estimulades per la publicació d'aquesta revista, acabin d'aflorar les que encara no ho han fet.

El paper de les dones al Poblenou ha anat en paral·lel a les lluites i els avenços que s'han produït a escala internacional i és per això que ho recordem en una cronologia. Sense les sufragistes angleses i les lluitadores que les van precedir tot hauria anat més lent. Sense l'impuls i l'exemple de fora, Dolors Monserdà, Carme Karr, Francesca Bonnemaison, Aurèlia Campany o Lidia Falcón haurien trigat més a aparèixer. I hauria costat més aconseguir el vot, la llei del divorci o la llei de l'avortament. Però encara queda molt camp per córrer. El millor que podria passar és que cap publicació, ni la nostra ni la de ningú, no es plantegés fer un monogràfic sobre la dona. Voldria dir que s'ha arribat a la paritat.